

**feiten
en
meningen
uit
de
media-
wereld**

**PETER DHONDT
JAN DRIJVERS
EN
WIM VAN DER BIESEN**

De Belgische Vereniging van Dagbladuitgevers (B.V.D.U.) heeft begin december 1988 geprotesteerd tegen de geplande VERHOOGING van het BTW-tarief op de dagbladen van 0 tot 6 %. Tot nog toe geenot de dagbladpers in België van het BTW-nultarief. Met het oog op de harmonisering van de fiscaliteit binnen de E.E.G. wil men dit nultarief optrekken tot 6 %. Dit komt overeen met ongeveer 750 miljoen BF. Volgens de dagbladuitgevers is deze verhoging "een aanslag op de overdracht van kennis en informatie en een bedreiging van de persvrijheid". De uitgevers stellen verder dat dit alles de krant duurder zal maken, wat een nadeel is, zowel voor de lezer (meer betalen voor z'n informatie) als voor de uitgevers zelf (verlies van lezers).

Ook in andere landen waar het nultarief geldt, zoals Groot-Brittannië, Denemarken en Italië, wordt tegen deze BTW- verhoging geprotesteerd.

*

Op 2 december 1988 stelde de Britse mediamagnaat Robert Maxwell zijn nieuw dagblad, THE EUROPEAN, voor. Deze Europese krant, die vier afdelingen zal bevatten, nl. nieuws, financiën, sport en mode, zou vanaf 9 mei 1989 in gans Europa te koop zijn. Het nulnummer (7 miljoen exemplaren) werd gratis over gans Europa verspreid. In België verscheen deze "Special souvenir edition" tijdens het weekend van 10 en 11 december 1988 als bijlage bij De Standaard en La Libre Belgique.

Alleen voor reclame en introductie van dit Europees dagblad werd een budget van 5 miljoen pond (335 miljoen BF) uitgetrokken.

*

De Nederlandse eerste minister LUBBERS blijft zich verzetten tegen een COMMERCIELE TV-omroep in zijn land. De uitbreiding van de Ster-reclame en een rechtstreekse koppeling van reclameboodschappen aan programma's zou volgens de premier de invoering van een zuivere

commerciële omroep in Nederland overbodig maken.

Tegen deze visie werd heftig gereageerd door de liberale coalitiepartner, de VVD en vooral door de tijdelijke maatschappij ATV, die AVRO, TROS en VERONICA verenigt en die samen met een aantal uitgeverijfirma's onverwijd met commerciële televisie wil beginnen.

*

Als onderdeel van de tweede fase van de huidige staatsvorming (bepaalde wet van 8 augustus 1988) werden in januari de bevoegdheden inzake OMROEPRECLAME en PERSSTEUN van de nationale overheid naar de gemeenschappen overgedragen. Binnen de Vlaamse Executieve zou de minister van Cultuur deze nieuwe bevoegdheden op zich nemen. Toch is nog niet het hele mediabeleid gefederaliseerd. Het uitzenden van mededelingen van de nationale regering, de onrechtstreekse pershulp, de technische aspecten van de kabeldistributie en het toewijzen van etherfrequenties blijven onder de verantwoordelijkheid vallen van de nationale regering.

*

Op 16 januari 1989 werd bekendgemaakt dat, na maandenlange onderhandelingen, de N.V. DE NIEUWE MORGEN (de uitgeverij van de dagbladen De Morgen, De Antwerpse Morgen en Vooruit) voor één symbolische frank werd OVERGENOMEN door de N.V. HOSTE (uitgeverij van Het Laatste Nieuws en De Nieuwe Gazet). De belangrijkste aandeelhouder van De Nieuwe Morgen, de lezerscoöperatie "1.000 voor 100.000" (opgericht na het faillissement van de S.V. De Morgen in 1986), had de "verscheurende keuze" tussen de overname door de liberale uitgeverij Hoste en het (wellicht definitieve) faillissement. (Einde 1988 waren de gecumuleerde schulden opgelopen tot 57 miljoen BF). De overname heeft als onmiddellijk gevolg dat beide krantengroepen gaan samenwerken op alle domeinen (commercieel, administratief, reclamewerving, dis-

tributie en andere technische sectoren), behalve op de zgn. "identiteitsbepalende elementen van de krant". Dit betekent dus dat de redacties gescheiden blijven. Alleen "niet-identiteitsbepalende elementen", zoals de beursberichten, de voetbaluitslagen, de tv-programma's en dergelijke, zullen samen gemaakt worden.

Over de politieke lijn van De Morgen zal gewaakt worden door een speciaal daartoe opgerichte STICHTING DE NIEUWE MORGEN. Deze bestaat uit negen leden, waartoe o.a. de hoofdredacteur Paul Goossens en oud-vakbondsleider Georges Debunne behoren. Volgens art. 2 van deze Stichting is "De Morgen een onafhankelijke, progressieve en Vlaamse krant ... die zich blijft baseren op de beginselen van verdraagzaamheid". Hierbij is "een kritische houding tegenover alle bestaande instellingen en machtscentra richtinggevend voor de opstelling van de krant".

*

De PRIJS van de TV-KRITIEK 1988 werd toegekend aan het televisieprogramma "Zonderlinge zielen", over het poverellomilieu. De jury preeft zowel het scenario (René Verheezen) als de regie (Jean-Pierre De Decker) en de "levensechte vertolking van dit sfeervolle stuk". De beide andere nominaties waren het zondagse praatprogramma "De Zevende Dag" en het culinair magazine "Krokant".

*

De KLOKKE ROELANDPRIJS voor het beste radioprogramma ging naar het ochtendprogramma "Dag en Dauw" van Omroep Brabant. Dit prettige programma, gepresenteerd door Michel Follet, werd gelauwerd wegens "de vlotte uitwerking". Andere kanshebbers waren de verkeersrubriek "Neem je Tijd" en het programma "Leugenradio".

*

Door de spreekwoordelijke gunstige en deze keer blijkbaar ook bijzonder krachtige wind, belandde op 23 januari kopieën

van een merkwaardige brief op de redacties van de Vlaamse kranten. In die brief zou de EUROPESE COMMISSIE kritiek leveren op het Vlaamse KABELDECREET, en meer bepaald op drie punten daaruit: het feit dat 51% van de aandelen van VTM in handen moeten zijn van de Vlaamse pers, de verplichting voor de kabelexploitanten om de VTM-programma's door te geven, en de quota aan Vlaamse producties die voor niet-openbare omroepverenigingen gelden. Nog voor de eigenlijke brief opdaagde, verscheen het antwoord van cultuurminister Dewael al in de pers: de drie aangevochten maatregelen willen de Vlaamse culturele identiteit beschermen, en zijn dan ook perfect vergelijkbaar met de voorstellen die de Commissie zelf eerder deed om de Europese audiovisuele cultuur te vrijwaren van te veel Amerikaanse invloeden. Later bleek dat Dewael wellicht iets te vlug in de pen was geklommen; half maart was de officiële brief nog steeds niet aangekomen.

*

Volgens een enquête uitgevoerd door de Franse nationale vereniging van gezinsbonden (UNAF) is er op de FRANSE televisieschermen te veel GEWELD en EROTIK. Voor 51 % van de 12.847 ondervraagden is de televisie "globaal gewelddadig". 28 % vindt ook het nieuws te gewelddadig. 43 % van de ondervraagden veroordeelt de overdreven erotiek.

*

De VLAAMSE EXECUTIEVE heeft zichzelf eind januari, met de steun van de meerderheid in de Vlaamse Raad, met een laat nieuwjaarscadeautje bedacht. Bij decreet wordt het haar immers toegestaan om per maand kosteloos zes uur ZENDTIJD te vullen op de BRT. De nationale regering mag, krachtens een wet van 1977, gedurende maximaal acht uren per maand regeringsmededelingen uitzenden. De trouwe BRT kijker zal zich dus, in het uiterste geval, op honderdachtentzestig uur regeringsmededelingen per jaar kunnen 'verheugen' (exclusief de 'uitzendingen door

derden')! In Vilvoorde lacht men in het vuistje...

*

Eind januari werden in FRANKRIJK de negen leden van de nieuwe "Conseil Supérieur de l'Audiovisuel" (CSA) benoemd. De CSA is het derde organisme dat in zeven jaar tijd werd opgericht om orde te brengen in het Franse omroeplandschap. Kersverse voorzitter Jacques Boutet (in '81 voor korte tijd aan het hoofd van TF1) en de acht andere leden komen hoofdzakelijk uit de mediawereld, en hebben naast de goede politieke kleur dus ook toch wel wat kennis en ervaring in huis, maar toch werden er meer klinkende namen verwacht. De moeilijkheden waarvoor de CSA van bij het begin zal staan, zouden wel eens een aantal mensen kunnen hebben afgeschrikt. Zo ligt ondermeer het explosieve dossier van de lokale radio's te wachten, moeten er nieuwe benoemingen en een reorganisatie plaatsvinden bij de openbare omroepen, en moet er een manier worden gevonden om de private netten hun verplichtingen te doen naleven. Of de CSA een langer leven beschoren is dan haar voorgangers, valt nog af te wachten. Op die vorige organismen heeft de CSA alvast één zaak voor: het arsenaal aan sanctiemogelijkheden is nu gevoelig uitgebreid. Naast de traditionele grove middelen zoals het opschorten of het intrekken van zendvergunningen, zal de CSA nu ook boetes en andere lichte straffen kunnen opleggen.

*

Op 1 februari 1989, om 19u. precies, STARTTE VTM, na een maand 'droogdraaien', met het uitzenden van programma's. Commerciële televisie van "Vlaamse" bodem werd van dan af een feit, zowat 8 jaar na de eerste regeringsintenties tot het doorbreken van het BRT monopolie. De eerste uitzending was een totaalshow vanuit het casino van Oostende, met muziek, voorstelling van het programma-aanbod én de eerste reclamespots op een Vlaams televisie-station. De

eerste kijkcijfers waren alvast bemoedigend voor de nieuwe zender. VTM blijkt in haar eerste weken het door haar beoogde kijkersaandeel van 20 % makkelijk te halen en in populariteit zelfs met de BRT te kunnen concurreren.

*

De eerste arena's waarbinnen de strijd om de kijkcijfers tussen openbare en private televisie in Vlaanderen wordt uitgevochten, zijn de VOETBALSTADIA. Een kamp waarbij alle wapens worden ingezet en nogal wat belangen mekaar doorkruisen.

Reeds tijdens haar eerste uitzend-dag stak VTM het vuur aan de lont door een korte samenvatting te brengen van de wedstrijd K.V. Mechelen - P.S.V. Eindhoven, die eerder op de avond rechtstreeks door de BRT werd uitgezonden. De BRT protesteerde hiertegen met het argument dat zij met de K.B.V.B. tot 1991 een exclusiviteitscontract heeft, waardoor alleen de BRT en de RTBF het recht zouden hebben om beelden van Belgisch voetbal te capteren en uit te zenden. VTM - met de verrassende steun van minister Dewael, die 'zijn' BRT opriep om het contract met de voetbalbond te verbreken - beriep zich op haar "recht op vrije informatiegaring" en zette deze claim kracht bij door de volgende weken regelmatig beeldverslag uit te brengen van wedstrijden uit de Belgische voetbalcompetitie. De K.B.V.B., die al haar clubs opriep VTM-camera's de toegang tot hun stadia te weigeren, vond niet bij alle clubs gehoor. Toen K.V. Mechelen (niet toevallig gesponsord door het tv-blad van VTM voorzitter Jan Merckx) besloot de televisierechten van de Europa-bekerwedstrijd tegen Eintracht Frankfurt aan de meest biedende te verkopen en het hoogste bod gedaan werd door VTM en RTL-TV, was het hek helemaal van de dam. De BRT faalde in een poging om via een kortgeding de rechtstreekse VTM verslaggeving te verbieden. Ondertussen heette het dat BRT, VTM en de voetbalbond verder bleven onderhandelen om tot een oplossing voor het conflict te komen. De rond de rechtstreekse sportverslaggeving lijkt bovendien niet alleen tot het voetbal

beperkt te zullen blijven. Zo weigerde de BRT op 4 maart om de wielervedstrijd Gent-Gent rechtstreeks op antenne te brengen, omdat de organisator, de krant Het Volk (niet toevallig aandeelhouder van VTM), ook een cameraploeg van de VTM in de wedstrijd wilde toelaten.

*

Het regeerakkoord van de Vlaamse Executieve, dat begin februari tussen CVP, SP en VU (dus zonder goedkeuring van minister van Cultuur Dewael en de PVV) werd afgesloten, spreekt zich in enkele paragrafen uit over het netelige probleem van de OMROEP-FINANCIERING. Het media-akkoord behelst een verhoging van de BRT-begroting voor 1989 met 600 miljoen BF. Vanaf de begroting 1990 zou de dotatie aan de BRT worden omgezet in een vast percentage (niet nader omschreven, maar men fluistert 65 %) van het (Vlaams) kijken luistergeld. Bovendien mag de BRT terug beroep doen op co-financiering en - exclusief - op sponsoring door overheidsbedrijven. VTM zou in ruil daarvoor de exclusiviteit verwerven inzake het uitzenden van handelspubliciteit én niet-commerciële reclame. Ook voor de regionale en lokale televisie-initiatieven wordt een machtiging tot het werven van 'regionale' reclame in het vooruitzicht gesteld.

*

De Luxemburgse DBS-satelliet ASTRA, die op 11 december van vorig jaar door een Ariane-raket in een geosynchrone baan om de aarde werd gebracht, is sinds februari ook echt met uitzenden begonnen. Astra beschikt over 16 kanalen - waarvan er momenteel 12 verhuurd zijn - en bestrijkt het grootste deel van West-Europa. De allereerste beelden werden op 1 februari door het Zweedse Filmnet doorgeseind, maar enkele dagen later verschoof het zwaartepunt naar de vier kanalen van mediamagnaat Murdoch. Met Sky Channel, Sky Movies, Sky News en Eurosport hoopt die in de eerste plaats de Britse satellietmarkt open te breken. Even geduld zal daar nog wel voor nodig zijn, want Groot-

Britannië telt maar amper 350.000 kabelhuishouders die meteen in aanmerking komen om de nieuwe satellietprogramma's te ontvangen. De aankooprij van de schotelantenne's waarmee het signaal van Astra ook direct kan worden ontvangen, daalt wel gestaag, maar toch voorziet men dat tegen 1991 toch maar een goed miljoen Britten zo'n ding op het dak zal hebben. Ook in de rest van Europa laat het zich nog even aanzien of er genoeg mensen zo gek gaan worden gevonden zich voor alle DBS-satellieten die de komende jaren door ons luchtruim gaan tolleren, ook evenveel verschillende ontvangers aan te schaffen.

*

Volgens de Kamer voor Reclame Adviesbureaus werd in 1988 iets meer dan 27 miljard BF geïnvesteerd in RECLAME in de massamedia. Dit is 10 % meer dan het jaar voordien (in 1987 bedroeg de stijging 22 %). Met ruim 24 % blijven de dagbladen het belangrijkste reclamemedium. Vooral de bioscoop (+ 22 %) en de damesbladen (+ 16 %) boekten een aanzienlijke vooruitgang. De televisiereclame (vooral RTL-TVI) ging met 3 % achteruit en bedraagt slechts 14,5 % van de totale reclamekoek; dit is ongeveer evenveel als de affiche en de damesbladen.

*

In tegenstelling tot minister van Cultuur Patrick Dewael, die zich eind december in een 'persoonlijke denkpiste' uitsprak voor een verdergaande commercialisering en schaalvergroting van de NIET-OPENBARE RADIO'S door een versoepeling op de restricties inzake ketenvorming en de creatie van regionale radio's met een zendvermogen van 1 kilowatt (nu max. 100 watt), pleit het huidige regeerakkoord binnen de Vlaamse Executieve voor kleinschalige initiatieven. Hooguit zullen in een aantal agglomeraties zenders met een groter zendbereik worden toegestaan. Ketenvorming zal worden tegengegaan en een regeling voor het uitzenden van handelspubliciteit zal worden uitgewerkt. On-

dertussen wroette, onder grote tijdsdruk en onder luide kritiek - gewagend van verregaande politisering en vriendjespolitiek - de Raad van niet-openbare radio's zich door de 505 aanvragen voor een nieuwe erkenning. Het voortbestaan van deze adviesraad staat overigens zelf ter discussie.

*

Nu de gemeenschappen sinds begin dit jaar ook bevoegd zijn over onder meer de omroepreclame en de steun aan de pers, is het uitkijken naar eventuele nieuwe beleidsopties van de executieven in het vlak van de MEDIA. Voorzitter Valmy Féaux (PS) van de FRANSE GEMEENSCHAPS-EXECUTIEVE liet bij het voorlezen van een aanvullende beleidsverklaring al even in zijn kaarten kijken. Voor wat de steun aan de geschreven pers betreft, lijkt er niet veel te gaan veranderen, maar nieuw is de bijzondere nadruk die Féaux legde op de steun aan de film in de Franstalige gemeenschap. Daarnaast riep Féaux ook RTBF en RTL op om zoveel mogelijk overleg te plegen, ook en vooral over hun financiering en in het bijzonder over de inkomsten uit reclame, om op de internationale markt stand te kunnen houden.

*

Na KLACHTEN van o.a. de verbruikersorganisaties en gemeenschapsminister Van den Bossche over de RECLAME op VTM, onthulde minister Dewael dat hij zijn administratie opdracht had gegeven om de reclamespots op VTM aan de wettelijke normen te toetsen. De wetgeving op de omroepreclame verbiedt het onderbreken van programma's voor reclame, een praktijk waaraan VTM zich vooral tijdens films bezondigt. In weerwil van de wet zendt VTM ook reclamespots uit voor en na kinderprogramma's. Repressieve maatregelen hoeft VTM de eerste tijd allicht niet te vrezzen. De code voor handelsreclame die de wet in het vooruitzicht stelt, bestaat nog niet; de beloofde raad voor handelsreclame evenmin en ... de administratie die voorlopig de inbreuken zou moeten

rapporteren, beschikt, naar verluidt, niet eens over televisietoestellen !

*

Op 2 maart keurde de meerderheid van de Belgische BEROEPSJOURNALISTEN een voorakkoord voor een nieuwe COLLECTIEVE ARBEIDSOVEREENKOMST goed. Daarmee werd nipt een al aangezegde staking vermeden ; in februari leek het er immers op dat men door het uitblijven van een akkoord op een open sociaal conflict tussen uitgevers en journalisten aanstuurde. Aanvankelijk eisten de journalisten een loonsverhoging met 12 % - ze zwaaiden daarbij met een studie die aantoonde dat de lonen van de Belgische journalisten ver achterliggen op die van hun buitenlandse collega's en van vergelijkbare beroepsgroepen in België - terwijl de werkgevers een veel lager percentage voorstelden en dat dan ook nog eens wilden koppelen aan een werktijdverlenging. De nu goedgekeurde CAO loopt over drie jaar en houdt een forfaitaire loonsverhoging van gemiddeld 6 % in.

*

De EUROPESE PERSBARONNEN en OMROEPTYCOONS zijn duidelijk niet van plan tot 1992 te wachten om de vijandelijkheden rond de mediamarkt te openen. De wapens worden alvast gewet en er worden allianties gesloten om een zo sterk mogelijke uitgangspositie te verwerven. Op 3 maart haalde Rupert Murdoch het nieuws met een plan voor een nieuwe onderneming die zich zou moeten gaan toeleggen op grote overnames in de communicatiesector. Nauwelijks één dag vroeger maakten Robert Maxwell en Silvio Berlusconi bekend dat ze een deel van hun kapitaal gaan samenbrengen in de Franse holding Max Theret Investissements, om zo een Europese superholding in de mediasector te creëren. Theret - een van de grondleg-

gers van de FNAC-keten -, Berlusconi en Maxwell kunnen op die manier hun belangen coördineren, maar kunnen samen vooral ook een vuist maken tegen de nog een stuk grotere Europese en Amerikaanse concurrenten.

*

1992 lijkt stilaan ook voor Amerikaanse ondernemingen betekenis te krijgen. Twee Amerikaanse mediagiganten, TIME en WARNER COMMUNICATIONS, kondigden begin maart aan samen een supermediagroep te willen gaan vormen. Time, de grootste tijdschriftenuitgever in de Verenigde Staten en ook erg succesvol in de branche van kabel- en betaaltelevisie en als uitgever van boeken, en Warner communications, filmreus en de grootste platen- en televisieproduktie maatschappij in de Verenigde Staten, realiseren nu elk een omzet van zo'n 160 miljard frank en zouden samen dan ook de grootste mediagroep ter wereld vormen. Waarnemers zien de fusieplannen enerzijds als een uiting van een offensieve strategie die vooral wil anticiperen op de eenmaking van de Europese audiovisuele markt en wat er daarrond verder nog allemaal te gebeuren staat, maar wijzen anderzijds ook op de eerder wankelende financiële situatie van Warner Communications, dat zich enigszins verkeken zou hebben op de overname van de produktie maatschappij Lorimar, en daardoor ten prooi dreigde te vallen aan geïnteresseerde Japanse overnemers zoals Sony of Matsushita.

*

Op zaterdag 11 maart OVERLEED, op 57 jarige leeftijd, JOHAN FLEERACKERS. Fleerackers was de voorzitter van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht en zetelde, op voordracht van de CVP-fractie in de Vlaamse Raad, in de Raad van Bestuur en de Vaste Commissie van de BRT.